

A wide-angle photograph of a person walking across a vast, snow-covered plain. The person is small in the frame, wearing dark clothing and a backpack, and is walking away from the viewer towards the horizon. A long, thin shadow of the person stretches across the snow to the right. In the background, a majestic mountain range with snow-capped peaks rises against a clear blue sky.

BJARNE JACOBSEN
EKSENTEIEL PSYKOLOGI
MELLEM HIMMEL OG JORD

Samfunds
litteratur

Eksistentiel psykologi

– mellem himmel og jord

Bjarne Jacobsen

Eksistentiel psykologi

– mellem himmel og jord

Samfunds litteratur

Bjarne Jacobsen

Eksistentiel psykologi – mellem himmel og jord

1. udgave 2012

E-bogen er udgivet i 2015

© Samfunds litteratur, 2012

Omslag: Annette Borsbøl, Imperiet

Sats: Vibeke Lihn

E-bogsproduktion: SL grafik

ISBN e-bog: 978-87-593-2418-9

ISBN trykt udgave: 978-87-593-1580-4

Samfunds litteratur

Rosenørns Allé 9

1970 Frederiksberg C

info@samfunds litteratur.dk

www.samfunds litteratur.dk

Alle rettigheder forbeholdes.

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået

aftale med COPY-DAN, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer.

Undtaget herfra er korte uddrag til anmeldelse.

Indhold

Forord	9
Indledning.....	11
Kort historisk rids.....	14
Optakt	19
Praktiske oplysninger	21
Kapitel 1. Det eksistentielle perspektiv	26
Før det bevidste og det ubevidste.....	27
Krise og meningstab	30
Verdens tilfældighed	32
Virkelighed og relativisme.....	35
Angst og fremmedgørelse.....	38
Hverdagens metafysik.....	40
Kapitel 2. Den eksistentielle "metode"	43
Fænomenologi	44
Eksistens og metode(r)	47
Fænomenologiens særstatus.....	49
Eksistens: bevidst-ubevidst.....	53
Søborg sø	56
Kapitel 3. Kroppen.....	58
Sjæl og legeme.....	58
Kroppen og verden	62
Tværmodalitet.....	65
Krop og refleksivitet.....	67
Identitet.....	69
Kropslige rammer.....	71

Andre kroppe	77
Krop og teknologi.....	80
Kapitel 4. Skam og stolthed	87
Ud af det uskjulte	87
Subjekt – objekt.....	93
Mellem skam og objektivitet.....	98
Skammens og stolthedens dynamik.....	101
Skam og stolthed i masser.....	106
Kapitel 5. Seksualitet.....	112
Det rene begær.....	112
Begærret efter den anden.....	117
Den anden – tid og historicitet	121
Seksualitetens veje og afveje	127
Kapitel 6. Skyld	132
Begrebet skyld.....	132
Skyldens betingelser – frihed og tid	134
Skyld og tilgivelse	139
Skyldens veje – empati, bedrag og blufærdighed	142
Eksistentiel skyld – hverdagsskyld	145
Skyldens veje og afveje	147
Kapitel 7. Selvbedrag – bevidst og ubevidst	155
Bedrag – selvbedrag.....	156
Det første ubevidste	160
Det andet ubevidste	164
Selvbedrag – kødeligt, personligt, socialt, spirituelt.....	169
Bedrag og tid	189
Statisk og dynamisk bedrag.....	199
Det tredje ubevidste	203
Bevidst og ubevidst.....	210

Kapitel 8. Fremmedgørelse.....	212
Det hjemlige	212
Hjemme i sin krop	217
Hjemme i sin bolig	221
Hjemme i sit arbejde	225
Hjemme hos Gud.....	231
Hjemme i tiden og erindringen	234
Fremmed i vor tid.....	237
Kapitel 9. Gud og det absurde.....	239
Guds eksistens	239
Gud er død	241
Fantasien.....	244
Godt og ondt	246
Eksistensens Gud.....	250
Samvittighed	256
Synd, skyld og frihed	260
Kapitel 10. Fællesskab, tro og trods.....	268
Isolation og erkendelse.....	269
Det ubevidst fælles.....	271
Det bevidst fælles	276
Had og kærlighed.....	283
Tro og trods.....	288
Litteraturliste	298
Indeks	306

Forord

Da jeg for en lille årrække siden, mens jeg sad som studieleder ved Psykologi på RUC, modtog besøg af forlagsredaktør Thomas Bestle og Gerd Christensen fra forlaget Samfunds litteratur med henblik på at indgå et samarbejde om udgivelse af en lærebog i psykologi, faldt samtalen på et helt andet emne, nemlig en bog om eksistentiel psykologi. Jeg havde gennem længere tid leget med den tanke, at det ville være spændende og udfordrende at forsøge at give et bud på, hvad eksistensen og dens psykologi omfatter og indebærer. Forlaget var med på ideen, og efter et par udvekslinger fandt vi frem til en disposition og en ramme for bogen. Tanken var at udfolde den eksistentielle ide fra grunden og forsøge at følge dens psykologiske konturer. Markedet råder ganske vist over en fornuftig buket eksistenspsykologisk litteratur, men hvis den holdes op imod, hvad psykoanalySEN og den kognitive psykologi er i stand til at diske op med, er omfanget meget beskedent. Dertil kommer, at hovedparten af den litteratur, der er skrevet inden for den eksistentielle ramme, primært er rettet mod det terapeutiske marked og kun i et mere begrænset omfang sætter direkte fokus på eksistensen og på den psykologi, den indebærer. Vi kan finde psykologiske analyser af eksistensen hos fx Medard Boss, Viktor Frankl, Ronald Laing eller Rollo May, samt herhjemme hos fx Bo Jacobsen og Karsten Borg Hansen. Men alt i alt står eksistensens psykologi tilbage som et område, der fortjener langt større opmærksomhed, og som vil kunne åbnes og belyses på ganske mange andre og måske mere berigende måder, end det hidtil er sket. Psykologien er ganske vist i den privilegerede situation, at nabovidenskaber som filosofi og teologi har investeret store kræfter i at analysere eksistensen, og psykologien har da også i et utal af sammenhænge og med et væsentligt udbytte været på strandhugst hos disse. De betydelige filosofiske og teologiske depoter bør dog ikke afholde psykologien fra på sine egne betingelser at forsøge at opdyrke spørgsmålet om eksistens. Psykologien bør, uden at underkende sin enorme gæld til eksistensens store tænkere, Kierkegaard, Nietzsche, Heidegger, Sartre osv., forsøge at vriste sig fri af de rammer og begreber, som disse tænkning har efterladt sig og i stedet lade spørgsmålet om eksistens genopstå inden for psykologiens eget arbejdsfelt – læren om psyken. Nærværende bog er et sådant sats, og selvom forsøget på forhånd er dømt til ikke at kunne føres til ende, al den stund at selv skarpe ånder, som hører hjemme i ligaer, jeg ikke har en jordisk chance for at sammenligne mig med, kun sjældent undgår at efterlade sig uklarheder og selvmodsigelser, så er det forhåbningen, at mit bud på en begribelse af eksistensens psykologi alligevel fremtræder så sammenhængende og relevant, at